

ΑΡΘΡΟ

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα προϋπήρχαν της κρίσης

ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Σ. ΜΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγήτρια, αντιπρόεδρος του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος, τ. κοσμήτορα της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ

Πριν από λίγες μέρες γιορτάσαμε, όπως κάθε χρόνο, την Ημέρα του Περιβάλλοντος. Η σημασία του εορτασμού αυτού εμφανίζεται υποβαθμισμένη στις μέρες μας, στις οποίες το ενδιαφέρον των περισσότερων εστιάζεται στην οικονομική κρίση και τις συνέπειές της. Αυτό όμως είναι μέγα λάθος ιδιαίτερα υπό τις παρούσες συνθήκες: χωρίς τη διατήρηση της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος είναι αδιανόητη η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, που αποτελεί αναντίρρητα στόχο υψηλής προτεραιότητας για την προσδοκώμενη ανάκαμψη.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα στη χώρα μας, ως γνωστόν, προϋπήρχαν της κρίσης. Πραγματικά δε θα έπρεπε να είμαστε περήφανοι για τις διαχρονικές επιδόσεις μας αναφορικά με τη διαχείριση περιβαλλοντικών συστημάτων. Τα αίτια για την αναποτελεσματικότητά μας είναι προφανή: δεν έχουμε αντιληφθεί ότι η ορθολογική προστασία του περιβάλλοντος είναι αδύνατη χωρίς προσήλωση στο τετράπτυχο

- **χρηστή διοίκηση** από επαίοντες με υπευθυνότητα, όραμα και πολιτική βούληση για μακρόπνοο σχεδιασμό, μακριά από μικροκομματικές σκοπιμότητες και πελατειακές σχέσεις,

- **εφαρμογή** της σύγχρονης τεχνολογίας στη βάση κατάλληλων μελετών σκοπιμότητας και αξιοποιώντας εμπειρίες από πρότερες εφαρμογές,

- **υιοθέτηση** αποτελεσματικών οικονομικών

εργαλείων που να στηρίζονται στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»,

- **ευαισθητοποίηση** του δημότη για ενεργή σύμπραξη στο διαχειριστικό σχήμα, με επίγνωση του ουσιαστικού ρόλου της κοινωνίας των πολιτών στην υλοποίηση οποιασδήποτε στρατηγικής για την προστασία του περιβάλλοντος.

Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες τα παραπάνω εφαρμόζονται με ευλάβεια. Στην Ελλάδα, αντίθετα, πρακτικές που αποκλίνουν από το παραπάνω τετράπτυχο οδήγησαν σε παταγώδεις αποτυχίες σε ό,τι αφορά την περιβαλλοντική διαχείριση. Προφανές παράδειγμα αποτελεί η διαχείριση των στερεών αποβλήτων, όπως υποστήριξε σε πρόσφατη διεθνή ημερίδα από την οποία διαφάνηκε ότι είμαστε περίπου 20 χρόνια πίσω από την υπόλοιπη Ευρώπη. Αυτό δυστυχώς, έβραν της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, συνεπάγεται οδυνηρές συνέπειες σε βάρος της τσέπης μας αλλά και της εθνικής οικονομίας στο σύνολό της. Ας δούμε μερικές από τις πτυχές του όλου προβλήματος:

- **Αγνοώντας τις διεθνείς εμπειρίες**, εξακολουθούμε μέχρι και τις μέρες μας να θεωρούμε την υγειονομική ταφή του ανεπεξέργαστου απορρίμματος ως περιβαλλοντικά αποδεκτή πρακτική. Μέχρι πρόσφατα μάλιστα αγωνιζόμασταν να κλείσουμε άρον άρον τις ανεξέλεγκτες χωματερές, δείγμα ύψιστης επιπολαιότητας σε μια χώρα που είναι προικισμένη από ανεπανόλητο

φυσικό κάλλος. Μόνον ο «μπαμπούλας», δηλαδή η απειλή υψηλών προστίμων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αποδείχτηκε αποτελεσματικός για να μας συνετίσει.

- **Τεχνολογικές δυνατότητες** που θεωρούνται αυτονόητες σε άλλες χώρες εξακολουθούν να δαιμονοποιούνται από αδαείς τοπικούς άρχοντες και φανατισμένους πολίτες που δρουν, ίσως άθελά τους, στην κατεύθυνση της εξυπηρέτησης συγκεκριμένων οικονομικών συμφερόντων, αλλά και κοντόφθαλμων συντεχνιακών σκοπιμοτήτων. Πώς αλλιώς να εξηγηθεί η αδυναμία της Πολιτείας να υλοποιήσει το σταθμό μεταφόρτωσης της δυτικής Θεσσαλονίκης, και για ποίους άλλους λόγους καθυστερεί η αδειοδότηση αξιοποίησης εναλλακτικών καυσίμων από την τσιμεντοβιομηχανία στη Βόρεια Ελλάδα; Γιατί μείναμε οι μόνοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση των «27» που αρνούμαστε πεισματικά την ενεργειακή αξιοποίηση αποβλήτων, με επιχειρήματα που σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο αποδείχτηκαν αβάσιμα ήδη τον περασμένο αιώνα;

- **Όλοι είμαστε έξαλλοι με το «χαράτσι»** που πληρώνουμε με το λογαριασμό της ΔΕΗ. Γιατί, με την ευκαιρία αυτή, δεν ξεσπκωνάσαστε και ενάντια στον απόλυτα αναχρονιστικό τρόπο κοστολόγησης των δημοτικών υπηρεσιών καθαριότητας μέσω των τελών που επίσης εισπράττονται με το λογαριασμό της ΔΕΗ; Πού ακούστηκε ο κάθε δημότης να πληρώνει με μόνο κριτήριο το εμβαδόν

της κατοικίας του, ανεξάρτητα από την οικονομική του κατάσταση, τον αριθμό των μελών της οικογένειάς του και -κυρίως- χωρίς να συνεκτιμώνται οι ποσότητες των απορριμμάτων που παράγει; Όλα αυτά έχουν λυθεί από δεκαετίες σε άλλες χώρες, με οικονομικά εργαλεία που επιβραβεύουν τον περιβαλλοντικά συνειδητό δημότη και με πειστικά κίνητρα που αποσκοπούν στην αποφυγή παραγωγής απορριμμάτων και στην ανάπτυξη βιώσιμων συστημάτων ανακύκλωσης.

Από το τετράπτυχο για το οποίο έκανα λόγο παραπάνω, το μόνο σκέλος για το οποίο η περιουσιακή αποτελεσματικότητα ίσως εν μέρει να δικαιολογείται είναι η σύμπραξη του δημότη. Λίγοι οι παλινοδίες της διοίκησης, λίγο η έλλειψη ενημέρωσης (ίσως εδώ να φταίμε και εμείς οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων), σίγουρα όμως και η νοοτροπία να τα περιμένουμε όλα από το κράτος χωρίς να είμαστε διατεθειμένοι να σηκώσουμε τα μανίκια για να βοηθήσουμε και εμείς οι ίδιοι, το αποτέλεσμα είναι μια κοινωνία των πολιτών σε λήθαργο. Σε μια εποχή που είμαστε αναγκασμένοι να αναθεωρήσουμε σχεδόν τα πάντα, έχοντας πλέον επίγνωση του πού μας οδήγησε η ανεμελιά του παρελθόντος, είναι σκόπιμο ο καθένας μας να αναλογιστεί τις ευθύνες του απέναντι στο κοινωνικό σύνολο και να δραστηριοποιηθεί στους τομείς αρμοδιότητάς του με στόχο ένα καλύτερο αύριο.